

SOCIALE MOBILITEIT EN STATUSVERWERVING VAN SURINAMERS IN SURINAME EN SURINAMERS IN NEDERLAND

Laatst herzien: 9 november 2011 [HG].

Harry B.G. Ganzeboom

Tamira Sno

Samenvatting

We vergelijken sociale mobiliteit (d.w.z. beroepsmobiliteit tussen volwassen mannen en vrouwen en hun vader) en verwerving van opleiding en beroepsstatus tussen 716 Surinamers in Suriname (geïnterviewd in 1993) met 594 Surinamers in Nederland, zoals aangetroffen in 23 sociale mobiliteitssurveys gehouden tussen 1985 en 2008. Surinaamse immigranten in Nederland blijken een positieve selectie van de Surinaamse bevolking: immigranten hebben onevenredig vaker een vader met een hogere beroepsstatus en hebben ook zelf een hogere opleiding dan degenen die zijn achtergebleven. Patronen van sociale mobiliteit en statusverwerving van de Surinaamse migranten gelijken tamelijk sterk op die van andere inwoners van Nederland en wat minder op die van Surinamers in Suriname. Er zijn twee significante verschillen tussen de vergeleken groepen. Ten eerste zijn de beroepen van Surinaamse migranten minder sterk met die van hun vader verbonden dan de beroepen van andere inwoners van Nederland en beroepen van Surinamers in Suriname verbonden zijn met die van hun vaders: internationale migratie heeft sociale mobiliteit tot gevolg gehad. Ten tweede blijken Surinamers in Suriname bij een gegeven opleiding in doorsnee een beroep met een (veel) hogere status te hebben dan Surinamers in Nederland. Een mogelijke interpretatie is dat de massale migratie van Surinamers (bijna een-derde van alle Surinamers woont in Nederland) collectieve opwaartse sociale mobiliteit heeft veroorzaakt voor degenen die in Suriname gebleven zijn.

Inleiding

De Surinaamse migratie naar Nederland is een verschijnsel met twee gezichten. Figuur 1 geeft een overzicht van de in Nederland aanwezige personen van Surinaamse afkomst. Na de stormachtige ontwikkeling in het begin van jaren zeventig (rondom de onafhankelijkheid in 1975 tot de invoering van visumplicht in 1981), is ook na 1981 de stroom geleidelijk aan doorgegaan. In de afgelopen tien jaar was er in Nederland gemiddeld een positief migratiesaldo van rond de 2000 Surinamers. Door deze geleidelijke stroom en door gemengde huwelijken zijn er momenteel ca. 340.000 inwoners van Surinaamse herkomst in Nederland, ruim tweemaal zoveel als in 1975. In de zeventiger jaren bestonden er nog aanzienlijke zorgen over de integratie van Surinamers in Nederland. Etnische concentraties ('Surinamers in de Bijlmermeer') deden vrezen voor het ontstaan van een (gekleurde) onderklasse. Inmiddels is de Surinaamse bevolkingsgroep in Nederland een betere beoordeling ten deel gevallen. In de publieke beeldvorming worden andere migrantengroepen als grotere probleemgevallen aangemerkt. Surinamers treden in sport, amusement en media vaak positief naar voren. De achtergronden van deze relatief probleemloze integratie zijn nu wel duidelijk, maar waren dat in de zeventiger jaren kennelijk niet. Surinamers (ook in Suriname) spreken over het algemeen Nederlands, hebben Nederlandstalig onderwijs genoten en behoren in termen van meegebracht menselijk kapitaal in doorsnee tot een 'positieve' selectie uit de Surinaamse bevolking.

Deze situatie ziet er vanuit Surinaams perspectief geheel anders uit. Sinds het begin van de zeventiger jaren is er een gestage stroom van *braindrain* geweest, waarbij telkens de hoogst opgeleiden, meest initiatiefrijken en meest kansrijken het land hebben verlaten. 340.000 Surinamers in Nederland betekent dat ongeveer 2% van de bevolking van Nederland van Surinaamse herkomst is. In Suriname betekent de emigratie dat bijna de helft¹ van de totale bevolking vertrokken is en dit is in de moderne tijd vermoedelijk een wereldrecord. Deze situatie maakt nieuwsgierig niet alleen naar de uitkomsten van migratie voor Surinaamse migranten in Nederland, maar vooral ook naar de gevolgen van migratie voor de Surinaamse samenleving en haar bevolking. In deze bijdrage analyseren we de verwerving van opleiding en beroep van Surinamers in Nederland met Surinamers in Suriname, beide ook in vergelijking met gegevens over andere, niet-Surinaamse inwoners van Nederland. De

¹ Ruim 100.000 Surinamers verblijven in een ander buitenland, vooral in de Verenigde Staten en de Caraïben.

vraagstelling is niet hoe het met Surinamers in Nederland gelopen is in vergelijking met andere migranten. Ons interesseert meer het perspectief dat ook migranten zelf hebben: hoe is het ze vergaan in vergelijking met degenen die achtergebleven zijn? Onze bevindingen zeggen niet alleen iets over Surinamers in Nederland, maar juist ook over Surinamers in Suriname.

Theoretisch kader en standaard verwachtingen

Voor het bestuderen van sociale mobiliteit (of liever het omgekeerde: sociale reproductie) biedt het klassieke statusverwervingsmodel van Blau & Duncan (1967) een goed uitgangspunt. In dit model wordt op eenvoudige wijze de intergenerationele overdracht van opleiding en beroep geanalyseerd. De intergenerationele overdracht wordt afgemeten aan de correlatie tussen beroepsstatus, respectievelijk opleidingshoogte van vaders en zonen. Deze correlaties worden via het model vervolgens uiteengelegd in directe, indirecte en schijnbare causale effecten. In de gegevens van Blau & Duncan (1967) zelf, die betrekking hebben op mannen in de Verenigde Staten in 1962, ontlopen de intergenerationele overdracht van opleidings- en beroepsstatus elkaar niet veel in sterkte: 0.405 versus 0.453. De belangrijkste bevindingen van Blau & Duncan's analyse kunnen als volgt worden samengevat.

- vaders beroep is als determinant van opleidingsstatus even belangrijk als vaders opleiding;
- de dominante manier waarop vaders hun beroepsstatus doorgeven aan hun zonen is via de opleiding: ca. 60% van de intergenerationele reproductie van beroepsstatus ontstaat doordat vaders met hogere status een belangrijk voordeel zijn bij het verwerven van een hogere opleiding en opleiding sterk verbonden is met het uiteindelijk gevonden beroep;
- bij intrede van de arbeidsmarkt, en zelfs in de verdere beroepsloopbaan, blijft vaders beroep een merkbare 'directe' invloed op beroepssucces uit te oefenen: intergenerationele reproductie van beroepsstatus wordt voor een kwart niet gemedieerd via de verworven opleiding.

Men kan het statusverwervingsmodel van Blau & Duncan op vele manieren uitbreiden, aanscherpen en contextualiseren en dat is in de tijd die verstreken is sinds de eerste publicatie dan ook veelvuldig gedaan (Treiman & Ganzeboom, 1990; Ganzeboom, Treiman & Ultee, 1991; Treiman & Ganzeboom, 2000). De belangrijkste ontwikkelingen zijn geweest:

- Uitbreiding naar vrouwen, niet alleen als beroepsbeoefenaren, maar ook als moeders.

- Conceptualisatie van beroeps- en opleidingsvariabelen via discrete meting, hetgeen aanleiding heeft gegeven tot toepassing van loglineaire en verschillende vormen van multinomiale analyse.
- Betere meting van de variabelen van het model met name via multi-pele indicatoren, waardoor de vertekenende invloed van systematische en toevallige meetfouten gecorrigeerd kan worden.
- Uitbreiding van gegevens naar de volledige opleidings- en beroepsloopbanen, die niet alleen leidt tot een gedetailleerder beeld van de loopbanen, maar ook de toetsing van hypothesen over trend (via cohortvergelijking) beter mogelijk heeft gemaakt.

Ten slotte is veel winst bereikt via de grootschalige replicatie van het model met gegevens verzameld in andere landen en op andere tijdstippen. In de onderzoeksliteratuur zijn momenteel over meer dan 50 landen intergenerationele mobiliteits- en statusverwervingsgegevens bekend. In dit artikel voegen wij Suriname aan deze collectie toe.

Wat zegt het statusverwervingsmodel over de gevolgen van internationale migratie voor sociale reproductie? Een eerste verwachting verkrijgt men door de decompositie van totale samenhang tussen status van ouders en kinderen in directe en indirecte effecten in het oog te houden. Indirect bevorderen en belemmeren ouders de beroepsloopbaan van hun kinderen via hun schoolloopbaan en de invloeden van het bereikte onderwijsniveau op de beroepsuitkomsten. Het eerste deel van het indirecte effect is de invloed van status van ouders op de verworven opleiding. In de context van internationale migratie dient men dan een onderscheid te maken *waar* de betrokken opleiding is verworven. Is dat in het land van herkomst, dan zal het sociale mobiliteitsregime van het land van herkomst van toepassing zijn bij opleidingsverwerving, hetgeen kan verschillen van het regime in het land van bestemming.

Het is moeilijker een sluitende verwachting te formuleren voor migranten die hun opleiding hebben gevolgd in het land van bestemming, al dan niet terwijl de ouders ook in het land van bestemming aanwezig waren. Het bestaande onderzoek richt zich veelal op de uitkomsten in termen van opleidingshoogte van 2^e generatie migranten in vergelijking met de niet-migrante bevolking of in vergelijking met andere migrantengroepen. Dit onderzoek (XX) laat zien dat migrante groepen hun aanvankelijke achterstanden in bereikt onderwijs in de 2^e generatie snel inlopen en dit is het best te zien als rekening gehouden wordt met het in doorsnee lage opleidingsniveau van hun ouders. Daarom houden we het erop dat opleidingsmobiliteit voor migranten die hun opleiding in het bestemmingland hebben genoten groter is dan die van niet-

migranten, ook wanneer de ouders zelf in het land van bestemming waren. De achterliggende reden zou zijn dat de betreffende ouders zelf niet in het land van herkomst zijn opgeleid en daarom minder effectief de schoolloopbaan van hun kinderen kunnen beïnvloeden. Dit geldt natuurlijk a fortiori voor het zeldzamere – maar bij Surinamers wel voorkomende -- geval dat kinderen hun opleiding in het land van bestemming doorlopen (of afmaken) en de ouders zijn achtergebleven.

Het tweede deel van de indirecte beroepsverwerving is wat men met de verworven opleiding uiteindelijk kan doen op de arbeidsmarkt. Ook hier lijkt de cruciale moderator de plaats van opleiding te zijn. Indien de kwalificaties in het land van herkomst zijn verkregen, zal dit waarschijnlijk een grote belemmering zijn bij het verkrijgen van een beroep op het niveau waarvoor men is opgeleid. Dit zal leiden tot een geringere invloed van opleiding op het beroep dan in het land van bestemming gebruikelijk is. Daarnaast kan er sprake zijn van een ‘ethnic penalty’ dat wil zeggen dat voor alle migranten uit een bepaalde groep geldt dat ze op een lager niveau uitkomen dan de niet-migranten met een vergelijkbaar opleidingsniveau.

Voor het – kleinere – directe effect in de intergenerationele overdracht van beroepsstatus bestaat binnen het statusverwervingsmodel niet een verklaring, maar er zou aan ten minste drie mechanismen gedacht kunnen worden. Ten eerste vindt overdracht van beroepen soms plaats doordat kinderen letterlijk de arbeidsplaats van hun vader innemen: dit gebeurt bijvoorbeeld door het overnemen van bedrijf of praktijk. Ten tweede kunnen ouders de ambities en oriëntaties van hun kinderen aansturen en informatie geven (of beperken). Ten derde kunnen ouders de beroepsloopbanen van hun kinderen beïnvloeden via sociale hulpbronnen: verwijzing, voorspraak en inperking van het sociale netwerk kunnen hierin belangrijk zijn. Het lijkt aannemelijk dat internationale migratie al deze drie vormen van overdracht verzwakt. In veel gevallen zal internationale migratie immers scheiding tussen ouders en kinderen teweeg brengen. Wat er gebeurt wanneer dat niet het geval is (2^e generatie migranten), is moeilijker te formuleren: waarschijnlijk zullen migrante ouders ook hier in doorsnee over minder effectieve hulpbronnen beschikken in het land van bestemming dan niet-migranten. Het meest plausibele gevolg zal dan ook een vergrote sociale mobiliteit zijn.

Bij elkaar genomen leidt dit tot de volgende drie verwachtingen over de invloed van internationale migratie op statuswerving en sociale mobiliteit:

H1: De invloed van status van ouders op opleidingsverwerving van migranten zal overeenkomen met het mobiliteitsregime in het land van herkomst, in het bijzonder als de opleiding is afgemaakt in het land van herkomst.

H2: Internationale migratie leidt tot een geringere invloed van de verworven opleiding op niveau van het verkregen beroep, in het bijzonder als de opleiding verkregen is in het land van herkomst.

H3: Internationale migratie leidt tot een geringere directere invloed van ouderlijke status op het verworven beroep.

Bij elkaar genomen zouden we dit de standaardverwachtingen over international migratie en sociale mobiliteit kunnen noemen.

In het navolgende analyseren we de verwerving van opleiding en beroep en de daarin zichtbare overdracht van ouderlijke opleiding en beroep onder Surinamers in Nederland en Surinamers in Suriname, mede in vergelijking met statusverwervingspatronen van andere inwoners van Nederland².

Gegevens over Surinamers in Suriname

Onze gegevens over Surinamers in Suriname zijn afkomstig uit een betrouwbare kleinschalig (N=342) survey gehouden in 1993 door Hassankhan, Ligeon³ & Scheepers (1993), in een samenwerking tussen de Katholieke Universiteit Nijmegen en Anton de Kom Universiteit van Suriname. Het survey was primair gericht op het meten van ethocentrisme onder de Surinaamse bevolking (zie Verberk, Scheepers & Hassankhan), 1995), maar is al eerder een nuttige databron gebleken bij het vaststellen van sociaal-economische ongelijkheid in Suriname (Hassankhan, Ligeon & Scheepers, 1993). De onderliggende populatie wordt door de onderzoekers omschreven als ‘Groot Paramaribo’ – hierin is ca. 70% van de Surinaamse bevolking woonachtig. De steekproef is getrokken een random adressenstreekproef waarbij een respons van 55% werd behaald. Er is ons geen enkele andere bron bekend met gegevens over sociale mobiliteit in Suriname.

² Deze “andere inwoners van Nederland” omvatten naast autochtone Nederlanders ook gegevens over andere migranten in Nederland. Gezien de relatief geringe omvang van de migrantengroepen in het totaal is een verder onderscheid niet van belang.

³ De data werden in de praktijk verzameld door Martha Ligeon tijdens een stage.

De Surinaamse survey heeft naar model van het Nijmeegse SOCON survey (Scheepers e.a. 1990) geïnformeerd naar beroepen en opleidingen van respondent en diens vader. Daarnaast is geïnformeerd naar opleiding, beroep (en leeftijd en geslacht) van de broer of zus die het dichtstbijzijnd in leeftijd is, alsook naar opleiding en beroep van partner en diens vader. Het Surinaamse survey stelt ons daarmee in staat om sociale mobiliteitsgegevens te bestuderen binnen de volgende ouder-kind dyaden:

- respondent en diens vader,
- broer of zus van respondent (sibling) en (dezelfde) vader,
- partner van de respondent en diens vader (de schoonvader van de respondent).

Alles bijeen genomen zijn er 840 ouder/kind relaties die ons informeren over sociale mobiliteit in Suriname. Ten behoeve van onze analyses worden al deze gegevens gepooled. Er zijn met deze strategie ten minste twee problemen: representativiteit en afhankelijkheid.

Ten eerste representeren steekproeven van respondenten, hun broer/zus en de partners van de respondenten natuurlijk niet vanzelfsprekend in gelijke mate de onderliggende populatie. Siblinggegevens kunnen alleen maar gezinnen met meerdere kinderen representeren. Partnergegevens kunnen alleen maar bestaan voor personen met een partner. Zowel sibling- als partnergegevens zijn mededelingen van de oorspronkelijke respondent (proxy) en mogelijk ook daardoor vertekend. We houden met al deze verschillen rekening door in de statistische modellering geslacht, leeftijd en burgerlijker staat⁴ van de betreffende persoon constant te houden⁵.

Het tweede probleem is dat respondenten, siblings en partners geen onafhankelijke waarnemingen zijn. Siblings en respondenten delen dezelfde vader en de statuskenmerken van respondenten, siblings en partners zijn door selectie en ongemeten variabelen veel sterker met elkaar gecorreleerd dan we bij onafhankelijke waarnemingen zouden verwachten. Bij statistische modellering houden we rekening met de afhankelijkheid van de waarnemingen door gebruik te maken van clustercorrectie in een complex sampling designs (SPSS: CSPLAN en CSGLM). We onderscheiden hierin twee niveaus van clustering. In de eerste

⁴ Burgerlijke staat van de sibling is niet gevraagd. We veronderstellen dat ze allemaal getrouwd zijn.

⁵ We hebben in hier niet gerapporteerde analyses (bijlage B verkrijgbaar op aanvraag) ook formeel getoetst of de statusverwerving verschilt tussen de drie gegevensbronnen en dat leverde één significant verschil op: de samenhang tussen opleiding en beroep is voor de primaire respondenten significant zwakker dan voor siblings en partners (die weer veel op elkaar gelijken). We hebben er ook in dit geval voor gekozen om de gepoolde schatting als representatiever voor de onderliggende populatie te beschouwen.

laag worden respondent, sibling en partner als lid van een enkele familie beschouwd. In de tweede laag worden respondent en sibling als leden van hetzelfde kerngezin beschouwd. Deze procedure leidt tot een aangepaste schatting van de standard errors, waarbij op beide niveau rekening wordt gehouden met de mate van afhankelijkheid van de waarnemingen binnen de beide aangegeven niveaus⁶.

In het Surinaamse survey zijn alle respondenten en hun partners woonachtig in het land. Van de 313 siblings wonen er echter 60 in Nederland. Zij worden in de analyses gerekend tot de Surinamers in Nederland.

Gegevens over Surinamers in Nederland

Zijn gegevens over sociale mobiliteit van Surinamers in Suriname al zeldzaam, het is weinig beter gesteld aan de Nederlandse kant. In de bekende SPVA surveys naar sociale positie van allochtonen in Nederland is bijvoorbeeld nooit een vraag naar beroepspositie van vader opgenomen, hoewel dit toch een erg voor de hand liggende indicatie is voor selectiviteit van migratie. De studie van Liem (2000) heeft voor selecte groepen Surinamers wel de juiste gegevens verzameld, maar deze zijn vervolgens niet bewaard gebleven⁷. Surinamers hebben echter wel deelgenomen aan bevolkingssurveys waarin vragen naar sociale mobiliteit (d.w.z. naar vaders beroep) zijn gesteld. Deze bevolkingssurveys zijn bijeengebracht in de International Stratification and Mobility File (Ganzeboom & Treiman, 2010), waarin momenteel meer dan 55 databronnen voor Nederland zijn verzameld. We hebben in totaal 23 ISMF surveys aangetroffen met relevante gegevens, met daarin 703 personen die aangeven van Surinaamse komaf te zijn. Deze 703 personen vormen iets minder dan 1% van de ondervraagden in de betreffende surveys. Dat is een duidelijke ondervertegenwoordiging: op basis van bevolkingsstatistieken zou het ongeveer 2% moeten zijn. Het zijn voorshands echter de enige gegevens die we over de sociale mobiliteit van deze bevolkingsgroep in Nederland hebben.

⁶ We hebben de effectiviteit van deze methode getoetst door de relatie tussen vaders opleiding en vaders beroep apart voor respondenten en siblings te analyseren. Voor dit deel van het statusverwervingsmodel komt onze opzet in feite neer op duplicatie van identieke gegevens. Aangepaste schatting via CSGLM levert inderdaad dezelfde schatting op als terugweging met 0.5 van de dubbele records.

⁷ Persoonlijke mededeling Pretty Liem.

Bij de groep Surinamers die is aangetroffen in de ISMF sociale mobiliteitssurveys, voegen we nog een groep toe uit het Surinaamse survey: van 60 siblings is bekend dat ze gemigreerd waren – hun gegevens zijn toegerekend aan Surinamers in Nederland.

De mobiliteitssurveys met gegevens over Surinamers in Nederland zijn niet erg sterk wat de meting van migratie aangaat. Van ongeveer een derde van de Surinamers in de surveys weten we niet meer dan dat ze van “Surinaamse herkomst” zijn. Of deze ondervraagden zelf migrant zijn, dan wel geboren zijn uit hier woonachtige Surinaamse of gemengde ouders is daaruit niet op te maken en al evenmin waar die ouders waren toen respondent de belangrijke keuzes in opleidings- en beroepsloopbaan maakte. Bij de rest kunnen we wel onderscheid maken tussen eerste en tweede generatie doordat geboorteland (maar niet de etniciteit) van de respondent naast dat van diens ouders is gevraagd. Verder komen we niet. De leeftijd van migratie en daarmee kennis over in welk land de opleiding is afgemaakt ontbreekt in nagenoeg alle surveys. In de analyses hebben we de groep waarvan kan worden vastgesteld dat ze niet zelf migrant zijn, maar in Nederland geboren zijn, dan wel uit gemengde ouders afkomstig zijn, aanvankelijk apart gehouden. Na enige exploraties zijn we erop terecht gekomen deze groep als 0.5 te scoren op de moderatorvariabele MIGRANT. Zij worden als een tussengroep beschouwd. Dat doet niet alleen hun etnische status het meest recht, maar past ook het beste in de uitkomsten van onze modellering.

Het zal duidelijk zijn dat beide gegevensbronnen te wensen overlaten wat betreft steekproefkader en –realisatie. Ook is er een mogelijk probleem van vergelijkbaarheid doordat de Surinaamse gegevens in 1993 zijn verzameld, terwijl de gegevens over Surinamers in Nederlands afkomstig zijn uit een langere reeks van jaren (1985-2008), voor het merendeel vallend nà het verzameljaar van de Surinaamse gegevens. Maar er is toch een flinke overlap in tijd (met name geboortecohort): ongeveer 70% van de Nederlandse gegevens is verzameld na 1993, 30% ervoor. We proberen deze onvergelijkbaarheid zoveel als mogelijk te repareren door het geboortecohort constant te houden.

Bivariate vergelijkingen

Tabel 1 geeft de samenstelling van de drie proefgroepen naar demografische en sociale achtergronden weer. We bespreken eerst de eerste drie kolommen. Kolom FEMALE geeft aan hoeveel mannen en vrouwen we in elk van de vier groepen hebben in de effectieve steekproef.

Surinamers in Nederland zijn vaker van het vrouwelijk geslacht dan de andere twee groepen. Dat stemt overeen met officiële statistieken (Figuur 1). Wat betreft leeftijd (AGE) vallen vooral de personen met gemengde etniciteit op: ze zijn gemiddeld 5 jaar jonger dan andere Surinamers in Nederland en liefst 10 jaar eerder geboren. Het verschil komt voort uit het feit dat deze personen met name in meer recente surveys worden aangetroffen – die hebben meer gedetailleerde metingen van etniciteit. Omdat met name de opleidingsverdeling samenhangt met het geboortecohort en die ook kan verschillen tussen mannen en vrouwen, is het zaak bij vergelijking hiermee rekening te houden. Enigszins verrassend is dat er nauwelijks verschil is in gemiddeld geboortjaar (BIRTHYR) tussen Surinamers in Suriname (allemaal in 1993 ondervraagd) en Surinamers in Nederland (tussen 1993 en 2008 ondervraagd). De groepen zijn wat dit aangaat goed gematched.

Tabel 2 geeft de opleidingsverdeling van de Surinamers in de Surinaamse survey weer, alsook de manier hoe deze gegevens via schaling met elkaar vergelijkbaar zijn gemaakt. Het Surinaamse en Nederlandse onderwijsstelsel lijken in grote lijnen op elkaar, maar met uitzonderingen. Het begin in beide landen is dat leerlingen tot 12-jarige leeftijd naar het onverdeelde lagere onderwijs gaan. Op 12-jarige leeftijd wordt er gekozen. De toegang tot het voortgezet onderwijs is in Suriname gereguleerd via een centraal toelatingsexamen, in Nederland via een mengsel van (CITO) toetsresultaten, onderwijzersadviezen en voorkeuren van ouders. In Nederland zijn er in beginsel vier niveaus (LBO, MAVO, HAVO en VWO) om tussen te kiezen, in Suriname zijn er meer keuzes, met name in het LBO-achtig onderwijs, maar gaat het in wezen om drie niveaus: eenvoudig beroepsonderwijs (EBO, VOJ), het gewoon LBO en de MULO. HAVO en VWO in Suriname zijn qua eindniveau equivalent aan hun Nederlandse naamgenoten, maar zijn daar 2-, resp. 3-jarige bovenbouwopleidingen die worden gevolgd na de MULO. Dan is er is een uitgebreide reeks van MBO-achtige opleidingen in het Surinaamse stelsel -- hierbij wordt aldaar ook het Pedagogische Academie onderwijs gerekend – waarin leerlingen vanuit zowel MULO als LBO kunnen doorstromen. Leerlingen uit het VWO, respectievelijk HAVO (en MBO), kunnen zich verder bekwamen in het HBO en WO, dat soortgelijk is als in Nederland. VWO en HAVO opleidingen in Suriname duren nominaal 1 jaar langer dan in Nederland en de overgang naar het HBO/WO is gemiddeld 1 jaar later.

Naast de verschillen in onderwijsstructuur zijn er ook verschillen in de manier waarop leerlingen door het onderwijs heenstromen. In Suriname reikt de leerplicht tot op heden maar

tot 12-jarige leeftijd, in Nederland is dat 4 jaar langer. Onder de oudere cohorten in Suriname, en met name de ouders, vinden we echter een aanzienlijke groep die in het geheel geen onderwijs heeft genoten of heeft afgemaakt.

Om de Surinaamse en Nederlandse gegevens met elkaar vergelijkbaar te maken, wordt gebruik gemaakt van een schaling naar niveau, de Internationale Standard Level of Education [ISLED], als ontwikkeld door Schröder & Ganzeboom (2009). De ISLED schaal richt zich op een eendimensionele ordening van onderwijstypen op basis van samenhang met criteriumvariabelen (opleiding en beroep ouders, beroep respondent en opleiding partner) in het statusverwervingsproces. De ISLED schaal voor Nederland is ontwikkeld in een vergelijking met andere Europese landen en de uiteindelijke keuze van de meeteenheid (welke categorie hoe hoog afgemeten moet worden op een schaal van 0 tot 100) is ontleend aan gegevens over de gemiddelde duur van verschillende opleidingen in Europese landen. De Surinaamse gegevens zijn door ons met deze schaling vergelijkbaar gemaakt door ze ook optimaal te ordenen aan de hand van criteriumvariabelen en vervolgens vergelijkbare niveaus een zelfde score te geven als in Nederland en de rest te interpoleren. De ISLED is hier uitgedrukt in een duurmaat: de getallen geven voor de meeste opleiding aan hoeveel jaar ze gemiddeld duren, maar de schalingen zijn aangepast aan de relatieve niveaus.

De uitkomst van de vergelijking is overigens niet erg afhankelijk van hoe men de vergelijkingsmaatstaf zou kiezen. Het is eenduidig dat de Surinaamse steekproef lager is opgeleid dan de steekproeven uit Surinamers in Nederland en de overige bevolking van Nederland (zie Tabel 1: kolom EDUC). Dat geldt nog sterker voor de vaders van de Surinamers in Suriname in vergelijking met de vaders van de Surinamers in Nederland. Het valt nog te bezien in welke mate deze verschillen te maken hebben met de verschillende compositie van de vergelijkingsgroepen naar geslacht en geboortecohort, dan wel op rekening van selectieve migratie of selectieve steefproefrealisatie geschreven zou kunnen worden, maar lijkt het duidelijk dat Surinamers in Nederland significant hoger zijn opgeleid dan Surinamers in Suriname met hetzelfde geslacht en geboortecohort. De migranten zijn een positieve selectie uit de Surinaamse bevolking. Merk op dat het verschil waarschijnlijk (veel) groter zou zijn, wanneer ook de Surinaamse bevolking buiten Groot-Paramaribo erbij betrokken zou zijn.

Beroepen zijn gemakkelijker tussen landen te vergelijken dan opleidingen. In beide landen zijn de beroepen gecodeerd naar een gedetailleerde beroepenclassificatie, namelijk de SBC84

code van het Nederlandse Centraal Bureau voor de Statistiek (toegepast in de Surinaamse gegevens en het merendeel van de Nederlandse mobiliteitssurveys) dan wel de International Standard Classification of Occupations (zowel ISCO-68 als ISCO88 is gebruikt). Tabel 3 (XX ontbreekt) geeft weer hoe gegevens van respondenten en vaders zijn opgebouwd naar ISCO-68 hoofdcategorie, Tabel 1 verschaft de gemiddelde ISEI score. Het moge duidelijk zijn dat de vier steekproeven op dit punt aanzienlijk minder verschillen dan wat betreft opleiding, Surinamers in Suriname hebben zelfs gemiddeld hogere beroepen dan Surinamers in Nederland (Tabel 1, kolom ISEI). Het beeld van selectieve migratie echter wel bevestigd, wanneer we naar de beroepstatus van vaders (FISEI) kijken: migranten hebben vaders met significant hogere status dan degenen die achterbleven. De gemengde categorie steekt er echter ook hier boven uit. Natuurlijk kunnen we daar pas echt iets over zeggen, wanneer we rekening houden met de verschillende samenstelling naar geslacht, cohort en opleidingsniveau.

Het is Tabel 1 ook belangrijk om even naar de gerapporteerde standaarddeviaties te kijken. Deze verschillen in geen enkel geval noemenswaard tussen de vier groepen. We zullen in de multivariate modellen gebruik maken van *common metric* standaardisaties van opleiding en beroep. Deze betrokken variabelen worden dan uitgedrukt in eenheden standaarddeviatie – genomen over de gehele groep --, hetgeen de vergelijking tussen beroeps- en opleidingseffecten mogelijk maakt. Gezien de getalsverhoudingen betekent dit in de praktijk dat gestandaardiseerd wordt op de NATIVES groep.

Ten slotte is het goed om naar de gerapporteerde N per groep te kijken. Wat betreft leeftijd, geslacht en opleiding zijn alle groepen nagenoeg compleet, maar bij beroep en beroep vader treden missing values op. Wat betreft het eigen beroep komt dit met name doordat een deel van onze respondenten nog geen beroep heeft uitgeoefend (voor gepensioneerde respondenten is vaak wel het vorige beroep beschikbaar). We beperken de navolgende analyse tot beroepsbeoefenaren, dat wil zeggen degenen die een beroep gerapporteerd hebben.

Multivariate analyse

In Tabel 4 wordt het gemiddelde opleidingsniveau van de te vergelijken groepen gemodelleerd. In het bovenste panel zien we de ongestandaardiseerde effecten, in het onderste panel met common metric standaardisatie. Deze modellen zijn statistisch identiek, hebben in

het bijzonder dezelfde verklaarde variantie en T-waarden. Zoals de beschrijvende vergelijking al liet zien, is het opleidingsniveau van Surinamers in Suriname flink lager dan dat van Surinamers in Nederland, terwijl die op hun beurt nauwelijks verschillen van de andere respondenten in Nederland (model 4.1). Het verschil blijkt statistisch significant ook wanneer we het geboortjaar, geslacht en burgerlijke staat constant houden. Voor personen geboren in 1954 (dit is ongeveer het midden van de Surinaamse data en we kiezen het daarom als referentiepunt) bedraagt het verschil 1.3 jaren opleiding, dat is bijna 0.4 standaarddeviatie. De verschillen tussen de groepen worden wat kleiner (0.9 jaar. 0.3 standaarddeviatie), maar blijven significant, wanneer we in Model 4.2 rekening houden met het feit dat Surinamers in Suriname in doorsnee vaders hebben met een lagere beroepsstatus en lagere opleiding dan de vaders van Surinamers in Nederland.

Hoewel de vergelijking van de groepen bemoeilijkt wordt door problemen van representativiteit van de Surinaamse steekproef (en mogelijk ook van de Surinaamse migranten in de Nederlandse steekproeven), is de meest voor de hand liggende interpretatie van deze uitkomsten die van selectieve migratie. De Surinaamse migranten in Nederland zijn hier terecht gekomen op basis van hun relatief hoge opleidingsniveau en andere gunstige sociale achtergronden. Surinaamse migranten zijn zelfs zo hoog opgeleid dat ze niet merkbaar verschillen van de gemiddelde andere inwoner van Nederland.

In modellen 4.3-4.5 bekijken we hoe met sociale reproductie onder de drie groepen gesteld is. Surinamers in Nederland verschillen niet significant van de andere inwoners van Nederland (de Surinamers zijn een kleine beetje mobieler), maar beiden verschillen significant van de Surinamers in Suriname. In model 4.3 geldt dat wat betreft vaders opleiding, in model 4.4 voor vaders beroep. Het Surinaamse sociale reproductieregime is in beide gevallen meer gesloten, migranten maken – overeenkomstig de eerste standaardverwachting meer sociale mobiliteit doot. Wanneer we er rekening mee houden dat onder de migranten een onbekend aantal is die hun opleiding in Suriname hebben genoten, is het plausibel dat onder degenen die hun opleiding in Nederland hebben gedaan, nog meer mobiliteit is dan de coëfficiënt voor MIGRANT nu laat zien. Wanneer we in model 4.5 de beide verschillen tegelijk bekijken, zijn de verschillen echter niet meer afzonderlijk significant. De grotere standard errors in dit model geven aan dat collineariteit hiervoor verantwoordelijk is. De licht gestegen adj. R2 geeft aan dat de gezamenlijke verschillen wel statistisch significant zijn.

Tabel 5 geeft weer hoe de beroepsniveaus van de verschillende groepen en de determinanten daarvan zich verhouden. Het gaat hier om een sociaal-economisch kenmerk dat na migratie is gemeten. In model 5.1 blijkt er weinig verschil in gemiddelde beroepstatus tussen de drie groepen. De gemiddelde beroepsstatus in Suriname ligt na ook correctie voor demografische achtergronden (geslacht, cohort, leeftijd, burgerlijke staat) wat hoger dan die in Nederland, maar het verschil is niet statistisch significant. In de volgende modellen 5.2 - 5.4 houden we ook rekening met het beroepsniveau van de vader en de opleidingsniveau van de respondent. Vaders beroep en respondent's opleiding is gecentreerd, zodat de hoofdeffecten van het model weergeven welk beroepsniveau te verwachten valt voor de gemiddelde Surinamer. De uitkomst is dat wat het beroepsniveau aangaat de gemiddelde migrant er beter aan had gedaan in Suriname te blijven. Voor eenzelfde opleidingsniveau en bij een gelijke vader verkrijgen respondenten in de Surinaamse steekproef bijna 6 punten ISEI meer dan Surinamers in Nederland, hetgeen overeenkomt met 4/10 standaarddeviatie. De Surinamers in Nederland verschillen in beroepsniveau niet van de andere inwoners van Nederland met dezelfde opleiding en vaders beroep.

In Model 5.3 toetsen we hoe het totale effect van vaders beroep afhangt van migratiestatus. Het verschil tussen de beide groepen Surinamers is statistisch significant. Surinamers in Nederland zijn significant minder beïnvloed door hun vader dan de NATIVE groep, terwijl voor Surinamers in Suriname nu juist geldt dat dit effect sterker is. In model bekijken we deze verschillen wat betreft het directe effect, dat wil zeggen wanneer we personen met gelijk opleidingsniveau met elkaar vergelijken. Voor de referentiegroep is dit effect 0.12 (gestandaardiseerd en ongestandaardiseerd), in Suriname is het 0.05 sterker, maar voor Surinamers in Nederland is het nagenoeg 0. Het verschil tussen beide groepen Surinamers is statistisch significant. Daarmee wordt de tweede standaardverwachting over internationale migratie en sociale mobiliteit bevestigd: voor migranten is de samenleving van bestemming opener dan de samenleving van herkomst en ze is ook opener dan voor natives.

In model 5.6 blijkt tenslotte dat er geen verschillen tussen de groepen bestaan in het effect van opleiding op beroep. Dit is in Suriname en Nederland even sterk (0.53) en is in Nederland ook niet gedifferentieerd tussen Surinamers en de anderen. Er blijkt geen geringere relatie opbrengt voor diploma's van Surinamers te bestaan en er is ook geen sprake van een *ethnic penalty*. Daarmee komt de derde standaardverwachting dus niet uit.

CONCLUSIES EN DISCUSSIE

Onze vergelijking van sociale mobiliteit en statusverwerving onder Surinamers in Suriname en Surinamers in Nederland, in vergelijking met gegevens van andere inwoners van Nederland, leidt tot de volgende conclusies:

- Patronen van sociale mobiliteit en statusverwerving in Suriname gelijken sterk op die patronen in Nederland, met name de patronen onder niet-Surinaamse inwoners van Nederland. In beide landen is er sprake van een betrekkelijk grote sociale mobiliteit en voorzover er sprake is van intergenerationele overdracht, speelt daarbij het verworven opleidingsniveau een dominante rol.
- Surinaamse migranten in Nederland ervaren meer intergenerationele beroepsmobiliteit dan Surinamers in Suriname. Deze grotere sociale mobiliteit ontstaat deels in de opleidingsloopbaan: wat betreft de relatie tussen bereikte opleiding en ouderlijke achtergronden zijn Surinaamse migranten mobieler dan de Surinamers in Suriname. De relatie tussen opleidingshoogte en beroep speelt echter geen rol: Surinamers in Nederland verkrijgen voor hun opleiding eenzelfde beroepsniveau als anderen, hun diploma's worden net zo gewaardeerd als die van anderen. Wel is er een significant geringe directe invloed van vaders beroep op het uiteindelijk bereikte beroep. Het ligt voor de hand hierin een bevestiging van boven geformuleerde standaard verwachtingen over gevolgen van internationale migratie voor intergenerationele sociale reproductie te zien.
- Het grootste verschil tussen de vergeleken groepen wordt aangetroffen wat betreft de beroepshoogte van Surinamers in Suriname en Surinamers in Nederland in relatie met de genoten opleiding. Bij eenzelfde opleiding verkrijgt men in Suriname een beroep van een aanzienlijk hoger niveau van in Nederland. Het verschil is aanzienlijk, meer dan zes punten ISEI, bijna een halve standaarddeviatie. Het is verleidelijk om hierin het effect van de enorme emigratie uit Suriname te zien: doordat er zoveel hoger opgeleiden vertrokken zijn, zijn de overblijvende plekken ingenomen door lager opgeleiden. Deze neemt de vorm aan van structurele of collectieve mobiliteit: iedereen gaat gemiddeld een stukje omhoog, maar de invloed van vader op de relatieve positie is sterker dan in Nederland.

Gezien de beperkingen van de door ons geanalyseerde data kunnen deze conclusies niet anders dan als voorlopig worden aangemerkt. De gegevens zijn zowel aan de Surinaamse als aan de Nederlandse kant kleinschalig van omvang. Aan beide kanten is er mogelijk sprake

van selectiviteit van de gerealiseerde steekproeven en bij de Surinaamse gegevens is de steekproefsamenstelling mogelijk ook weinig efficiënt. De steekproefproblemen behoeven overigens niet tegen de conclusies te pleiten: het is waarschijnlijk dat een meer representatieve steekproeftrekking in Suriname zelfs grotere verschillen met Surinamers in Nederland te zien zou geven.

Het is ook jammer dat onze gegevens zo weinig laten zien over de levenslopen van de respondenten, zodat het nauwelijks mogelijk is om migratie meer inhoudelijk in beeld te brengen. Niet alleen onze eigen gegevens, maar ook die van de standaard migratiegegevens in Nederland stellen teleur. De enige intergenerationele gegevens die daarin beschikbaar zijn betreffen de opleiding van vader en moeder van hier aanwezige migranten in een ruwe classificatie die ook niet vanzelfsprekend vergelijkbaar is met het stelsel waarin deze opleidingen genoten zijn. Een inventarisatie van beroep vader en het beroep vòòr migratie ontbreekt – op die manier is het niet gemakkelijk om veel te zeggen over de selectiviteit van de hier aangetroffen groep.

Om de invloed van de massale emigratie op mobiliteit in Suriname directer vast te stellen, zou een historische vergelijking van gegevens voor en na de migratiegolven vereist zijn. Gezien het ontbreken van eerdere peilingen, is de enig haalbare onderzoeksopzet via cohortvergelijking van gegevens over eerste beroep. Binnen het momenteel in gang zijnde project “Sociale Mobiliteit en Statusverwerving in Suriname” zullen zulke gegevens in de nabije toekomst beschikbaar komen voor een groter en landelijk representatieve steekproef uit de Surinaamse bevolking (Sno, 2010).

Literatuur

Blau, P. M. & O.D. Duncan (1967). *The American Occupational Structure*. New York: The Free Press.

Ganzeboom, H.B., D.J. Treiman, and W.C. Ultee (1991). Comparative Intergenerational Stratification Research: Three Generations and Beyond. *Annual Review of Sociology* 1991. 17: 227-302

Ganzeboom, Harry B.G. & Heike Schröder (2009). “De waarde van diploma’s: een kwantificatie van de ESS-NL-categorieën.” Pp. 89-108 in Ganzeboom, Harry B.G. & Marion Wittenberg (Red.) (2009) “*Nederland in Vergelijkend Perspectief. Proceedings Tweede Nederlandse Workshop European Social Survey*”. Amsterdam: Aksant [DANS Symposium Publicaties #3].

Ganzeboom, Harry B.G. & Donald J. Treiman (2010). *International Stratification and Mobility File*.

Hassankhan, Maurits, Martha Ligeon & Peer Scheepers (1995), Sociaal-Economische Verschillen tussen Creolen, Hindoestanen en Javanen: 130 jaar na de afschaffing van de slavernij. Pp. 249-274 in: Gobardhan-Rambocus, M., Hassankhan, M. & Egger, J. (eds.) *De erfenis van de slavernij*, Paramaribo, Anton de Kom Universiteit.

Hassankhan, Maurits, Martha Ligeon & Peer Scheepers. De Sociaal-Culturele Situatie in Suriname [1993]. [Databestand, te archiveren]

Liem, Pretty (2000). *Stapvoets voorwaarts. Maatschappelijke status van Surinamers in Nederland*. Amsterdam: Thela Thesis (dissertation Utrecht University).

Niekerk, Mies van (1995). A historical approach to ethnic differences in social mobility: Creoles and Hindustanis in Surinam. Pp. 118-143 in *Post-Migration Ethnicity: De-essentializing cohesion, commitments and comparison*. Amsterdam, Het Spinhuis, 2000.

Niekerk, Mies van (2002). *Premigration Legacies and Immigrant Social Mobility. The Afro-Surinamese and Indo-Surinamese in the Netherlands*. USA Lexington Books. [Or. De Krekel en De Mier, Amsterdam, Het Spinhuis, 2000]

Sno, Tamira (2010), “*Social Mobility and Status Attainment in Suriname*”. [Projectvraag NUFFIC]. Amsterdam: Vrije Universiteit, Afdeling Sociologie.

Treiman, Donald J.; Ganzeboom, Harry B.G. (1990). "Cross-National Comparative Status Attainment Research". *Research in Social Stratification and Mobility* (9), pp. 105-127.

Verberk, G., P. Scheepers & M. Hassankhan (1997). Etnocentrisme in Suriname. *Oso, Tijdschrift voor Surinaamse taalkunde, letterkunde, cultuur en geschiedenis*, 16 (2), pp. 133-145.

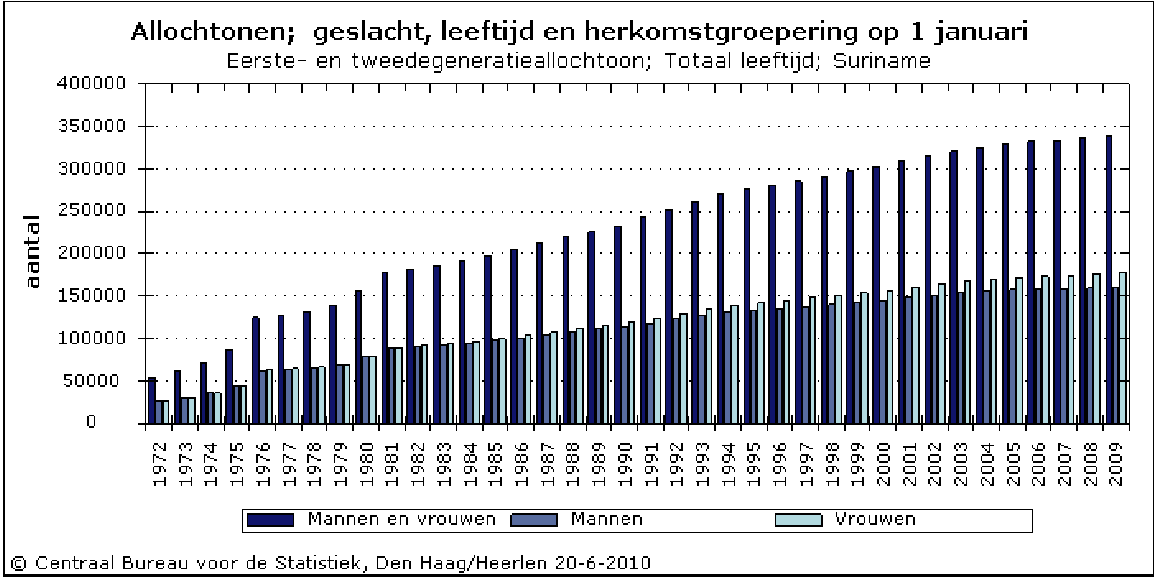

Table 1: Means, Standard-deviations and N of Status Characteristics by Migration Group

	FEMALE	AGE	BIRTYR	EDUC	FEDUC	ISEI	FISEI
NATIVES	0.51	43.0	1954.5	11.0	9.1	47.2	43.3
MIXED	0.62	36.2	1966.1	11.3	11.3	48.9	50.1
MIGRANTS	0.55	41.4	1956.7	10.6	8.6	45.5	43.9
SURINAME	0.49	38.2	1954.8	9.4	6.6	47.9	40.6
NATIVES	0.50	13.7	13.9	3.0	3.2	15.2	15.5
MIXED	0.49	13.2	13.6	3.1	3.7	16.1	17.2
MIGRANTS	0.50	12.2	12.8	3.3	3.5	15.7	15.8
SURINAME	0.50	13.9	13.9	3.2	3.2	15.0	15.4
NATIVES	74249	74249	74249	73299	62449	59319	66126
MIXED	111	111	111	110	87	98	88
MIGRANTS	594	594	594	586	450	445	492
SURINAME	716	716	716	688	610	511	584

Table 2: Equivalent Education Categories and their ISLED scaling

SURINAME	N	EDUC	ISEI	NL
50900 geen diploma	58	4.00	33.61	LO-
50901 Basisonderwijs	177	6.00	37.72	LO
50902 Voortg. Onderw. Jun.	17	7.00	43.44	
50903 L.B.G.O	38	9.50	43.59	
50904 L.T.S.	41	9.00	41.31	LBO
50905 ENO/ETO/EBO/ULO	53	9.50	44.58	
50906 M.U.L.O	172	10.00	47.63	MAVO
50907 Voortg. Onderw. Sen.	11	14.00	53.41	MBO+
50908 PABO/Pedag. Academie	54	14.00	64.71	HBO
50909 NATIN	19	10.50	49.21	MBO
50910 IMEAO	32	10.50	51.76	MBO
50911 H.A.V.O	25	11.00	53.09	HAVO
50912 V.W.O	50	12.00	52.21	VWO
50913 H.B.O	35	15.00	61.06	HBO
50914 Universiteit	27	17.00	70.90	WO
Total	809	9.48	47.91	

Table 3: Occupational distributions				
	Suriname Census	SURI-1993	MIGRANTS	ISMF-NL
Managers	6.69%	10.00%		10.98%
Professionals	7.79%	19.49%		17.94%
Technicians	7.92%	10.68%		18.55%
Clerks	10.62%	21.53%		15.55%
Sales & Service	15.84%	9.83%		10.51%
Skilled Farm	9.20%	1.19%		1.28%
Skilled Manual	15.11%	14.75%		11.58%
Semi-skilled Manual	7.79%	4.24%		6.00%
Elementary	19.03%	8.31%		7.61%

Table 4: Educational Attainment by Migration Group, 25-74 years of age, N=37267

	4.1		4.2		4.3		4.4		4.5	
<u>Original metric</u>	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
INTERCEPT	12.471	.064	12.053	.059	12.053	.059	12.053	.059	12.053	.059
NATIVES	0		0		0		0		0	
MIGRANT	-.406	.215	-.200	.208	-.215	.204	-.193	.207	-.219	.200
SURINAME	-1.323	.310	-.896	.279	-.819	.282	-.813	.278	-.864	.282
FOCC			.338	.012	.338	.012	.337	.012	.335	.012
FOCC*MIGRANT							-.080	.125	.022	.171
FOCC*SURINAME							.274	.159	.269	.221
FEDUC			.281	.006	.282	.006	.281	.006	.283	.006
FEDUC*MIGRANT					-.072	.058			-.077	.078
FEDUC*SURINAME					.090	.074			.006	.100
<u>common Z-metric</u>	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
INTERCEPT	.487	.021	.345	.020	0.346	0.020	0.345	0.020	0.346	0.020
NATIVES	0		0				0.000		0.000	
MIGRANT	-.133	.071	-.066	.068	-0.071	0.067	-0.062	0.068	-0.073	0.066
SURINAME	-.435	.102	-.294	.092	-0.268	0.093	-0.273	0.091	-0.290	0.093
FOCC			.172	.006	0.172	0.006	0.172	0.006	0.171	0.006
FOCC*MIGRANT							-0.041	0.063	0.011	0.087
FOCC*SURINAME							0.139	0.081	0.137	0.112
FEDUC			.300	.007	0.300	0.007	0.300	0.007	0.301	0.007
FEDUC*MIGRANT					-0.076	0.062			-0.082	0.083
FEDUC*SURINAME					0.095	0.079			0.007	0.107
adj R2	4.97%		21.20%		21.21%		21.21%		21.22%	

Additional control variables (effects not shown): birthyear, female, married, inlaws, siblings

Table 5: Occupational Attainment by Migration Group, Age 18-74, N=43264

	5.1		5.2		5.3		5.4		5.5	
<u>Original metric</u>	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
INTERCEPT	47.045	.327	45.260	.320	45.255	.320	41.400	.277	41.405	.277
NATIVES	0		0		0		0		0	
MIGRANT	-.889	.914	-.670	.903	-.669	.900	.012	.749	.023	.748
SURINAME	1.907	1.289	2.643	1.243	2.720	1.256	6.569	1.069	6.862	1.064
FOCC			.288	.005	.288	.005	.117	.005	.117	.005
FOCC*MIGRANT					-.095	.056	-.091	.046	-.105	.047
FOCC*SURINAME					.107	.076	.054	.062	.050	.064
EDUC							2.696	.022	2.691	.023
EDUC*MIGRANT									.249	.203
EDUC*SURINAME									-.028	.274
<u>common Z-metric</u>	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
INTERCEPT	-.008	.021	-.137	.021	-.138	.021	-.428	.018	-.427	.018
NATIVES	0		0		0		0		0	
MIGRANT	-.058	.060	-.044	.059	-.040	.059	.005	.049	.002	.049
SURINAME	.125	.085	.173	.081	.174	.082	.428	.070	.448	.069
FOCC			.292	.005	.293	.005	.119	.005	.119	.005
FOCC*MIGRANT					-.096	.057	-.092	.047	-.107	.048
FOCC*SURINAME					.109	.077	.055	.063	.051	.065
EDUC							.538	.004	.537	.004
EDUC*MIGRANT									.050	.040
EDUC*SURINAME									-.005	.055
Adj R2	0.65%		8.80%		9.07%		34.17%		34.17%	

Additional control variables (effects not shown): age, female, married, inlaws, siblings **t > 1.96**

Bijlage A: Herkomst van de gegevens				
<u>Surinamers en niet-Surinamers in Nederland</u>				
ISMF Study	Niet-suri	Halve Suri	Hele suri	Totaal
net1985o	3985	-	35	4020
net1988o	4426	-	38	4464
net1990o	4421	-	17	4438
net1992f	1794	2	4	1800
net1992o	4520	-	16	4536
net1994o	4533	4	0	4537
net1996c	1861	-	17	1878
net1996o	4547	6	10	4563
net1996y	787	-	3	790
net1998	920	2	11	933
net1998o	4768	-	12	4780
net1999	2488	7	16	2511
net1999a	11485	24	80	11589
net1999i	1593	-	25	1618
net2000s	1006	-	2	1008
net2002e	2348	0	16	2364
net2003	8038	32	91	8161
net2003f	2156	3	15	2174
net2004e	1859	9	13	1881
net2005i	1808	1	14	1823
net2006e	1860	4	25	1889
net2006i	1897	7	15	1919
net2008e	1747	8	23	1778
net2008i	2807	10	26	2843
Totaal	77654	119	524	78297
<u>Surinamers in Suriname (sur1993)</u>				
Respond.	0	0	342	342
Partner	0	0	205	205
Siblings	0	0	313	313
Totaal	0	0	860	860

Bijlage B: Vergelijking van status attainment relaties tussen respondenten, sibling en partners in Surinaamse gegevens.

	Respondenten	Siblings	Partner	Gepooled
FISEI \leftrightarrow EDUC	0.363	0.368	0.397	0.357
FEDUC \leftrightarrow FISEI	0.676		0.519	0.653
FEDUC \leftrightarrow EDUC	0.332	0.347	0.476	0.305
FISEI \leftrightarrow ISEI	0.281	0.269	0.301	0.278
EDUC \leftrightarrow ISEI	0.534	0.725	0.657	0.639*
FEDUC \leftrightarrow ISEI	0.164	0.273	0.228	0.211